

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ภายหลังที่คณะราษฎรสามารถทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้เป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นก็หาได้เป็นไปตามปณิธานหรือคำประกาศของคณะราษฎรอันว่าช่วยหลักการของระบอบประชาธิปไตยไม่ ทั้งนี้เพราะอำนาจในการปกครองประเทศก็ยังคงอยู่ในมือของชนกลุ่มน้อย ซึ่งหมายถึง คณะราษฎรอยู่ที่ คิงที่ เฟรด คัมบลิว ริกส์ (Fred W. Riggs) พบว่า

อำนาจในการปกครองประเทศหาได้ตกถึงมือประชาชนไม่ แต่กลับกลายเป็นกลุ่มข้าราชการทหารและพลเรือน (คณะราษฎร) ที่เป็นผู้มีอำนาจที่แท้จริง (1 : 48)

จากการศึกษาของริกส์นั้นเป็นไปตามแนวความคิดของนักรัฐศาสตร์หลาย ๆ ท่านซึ่งได้ศึกษาเอาไว้เกี่ยวกับเรื่องของชนชั้นนำทางการเมืองว่า

"ผู้มีอิทธิพลคือผู้ที่ได้ครอบครองมากที่สุด ซึ่งคุณค่าต่าง ๆ อันได้แก่ความยินยอม ความกินที่อยู่ดี และปลอดภัยและมั่นคงในกันต่าง ๆ ผู้ที่ได้ครอบครองมากที่สุดก็คือชนชั้นนำ ส่วนมวลชนจะเป็นผู้ได้รับในสิ่งที่เหลือ" (2 : 13) ในกรณีเช่นนี้จึงสามารถที่จะสรุปได้ว่า "รัฐบาลจึงปกครองโดยกลุ่มชนส่วนน้อยไม่ว่าจะปรากฏออกมาในรูปแบบของชนหลาย ๆ คนหรือแม้แต่คน ๆ เดียว" (3 : 7)

ปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นได้แสดงให้เห็นว่าชนชั้นนำ (คณะราษฎร) ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยและเป็นกลุ่มที่มีอำนาจมากที่สุดมีความเชื่อว่า

กลุ่มของตนประกอบไปด้วยบรรดาปัญญาชนซึ่งอุดมไปด้วยความรู้ ดังนั้นตนจึงควรมีสิทธิในการปกครองมากกว่ากลุ่มอื่น และกลุ่มของตนเท่านั้นที่จะต้องมีความรับผิดชอบ หรือมีภาระหน้าที่มากกว่ากลุ่มอื่น ด้วยภาวะการดังกล่าวถึงได้กระทำการ

เปลี่ยนแปลงการปกครอง เพื่อที่จะเป็นผู้แก้ไขปัญหาของประเทศชาติ ขณะเดียวกันเมื่อเข้ามามีบทบาทในทางการเมืองก็มักจะเข้ามามีบทบาทที่สำคัญ ๆ เช่น คั้งแต่การเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง (4 : 160)

สิ่งที่เกิดขึ้นในช่วงสมัยนั้นเราจะพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของ คณะราษฎรนั้นมีเป้าหมายสำคัญซึ่ง เป็นจุดร่วมของบรรดากลุ่มคณะราษฎรก็คือการลดอำนาจของสถาบันกษัตริย์ซึ่งปกครองประเทศไทยอยู่และเมื่อสามารถลดอำนาจของสถาบันกษัตริย์ซึ่งแต่เดิมเคยมีอำนาจอยู่เหนือบรรดาข้าราชการ อันหมายถึง คณะราษฎรค่านั้น คณะราษฎรจึงจะต้องทำการต่อสู้เพื่อพยายามรักษาอำนาจของกลุ่มของตนเอาไว้ซึ่งก็ปรากฏออกมาในรูปของการสถาปนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขซึ่งอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ทางการเมืองไทย จะพบว่าแนวความคิดหรือความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองนั้นมิได้เกิดขึ้นเฉพาะแต่เพียงในกลุ่มคณะราษฎรเท่านั้น หากแต่ยังได้มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ครั้งรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยจะพบว่าได้มีความพยายามในการที่จะทำการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาเป็นเวลานานแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สามารถพิจารณาได้ว่า ความชอบธรรมในการปกครองของสถาบันกษัตริย์ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เริ่มปรากฏความสั่นคลอนขึ้นเป็นลำดับ ๆ

ในประเด็นดังกล่าวนี้ ก็ย่อมที่จะกล่าวได้ว่าการนำเอารูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้นไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด

การเปลี่ยนแปลงการปกครองปี 2475 เป็นจุดเริ่มต้นของความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งเป็นรูปแบบที่สถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันที่มีอำนาจเด็ดขาดทางการเมือง มาสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยการนำเอาประชาชนมาเป็นเครื่องแสวงหาความชอบธรรมในทางการเมือง แต่ที่จริงแล้วอำนาจในการปกครองประเทศก็ยังคงตกอยู่แต่ในมือของกลุ่มบุคคลเพียงไม่กี่กลุ่ม อันได้แก่ ข้าราชการประจำ โดยเฉพาะทหาร (กองทัพบก) และถึงแม้ว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนั้นจะเป็นผลอันเกิดมาจากการรวมตัวกันซึ่ง

แนวความคิดอุดมการณ์ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ ทางการเมืองของบรรดาข้าราชการทหารและพลเรือนก็ตามที่แต่ภายหลังที่คณะราษฎรสามารถควบคุมอำนาจทางการเมืองได้เป็นผลสำเร็จแล้ว ปรากฏว่าได้เกิดการแตกแยกกันในค่านิยมความคิด อุดมการณ์ และผลประโยชน์ เช่น เครื่องเคาโครงเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งเสนอโดยหลวงประดิษฐมนูธรรม (ดร.ปรีดี พนมยงค์) หรือแม้แต่การพยายามกำจัดศัตรู หรือฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองของตน เป็นต้น

การก่อการที่สำเร็จของคณะราษฎรได้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ความรุนแรงทางการเมือง ในรูปของการแตกแยกและช่วงชิงอำนาจระหว่างคณะราษฎรด้วยกันเอง ตลอดจนถึงการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของทหาร ซึ่งมีบทบาทอย่างเต็มที่ ภายหลังจากการรัฐประหารในวันที่ 20 มิถุนายน 2476 และหลังจากนั้นได้ทำให้สถาบันทหารเป็นสถาบันที่มีอำนาจและศักยภาพในทางการเมืองมากที่สุดจนถึงยุคปัจจุบัน

ความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 นับได้ว่าเป็นผลพวงอันเกิดมาจากผลประโยชน์ที่ร่วมกันระหว่างข้าราชการฝ่ายพลเรือนและทหารในอันที่จะกระทำการช่วงชิงอำนาจทางการเมืองจากสถาบันกษัตริย์ แต่อาจกล่าวได้ว่ากำลังทหารเป็นพลังที่มีอำนาจทางการเมืองมากที่สุด ทั้งนี้ถ้าพิจารณาถึงการยึดอำนาจในครั้งนั้นถ้าปราศจากซึ่งกำลังทหารแล้วคงจะสำเร็จลงไม่ได้ทั้งนี้เพราะกำลังทหารเป็นองค์กรที่มีความพร้อมในค่านิยมต่าง ๆ มากที่สุดไม่ว่าจะเป็นค่านิยมการจ้องการระเบียบวินัย การบังคับบัญชาและที่สำคัญที่สุดก็คือ เป็นองค์กรที่มีอาวุธอยู่ในมือ

บทบาทของทหารนั้นมีความสำคัญต่อการเมืองไทยภายหลังปี 2475 เป็นต้นมาเนื่องจาก

"บทบาทของทหารในสังคมไทยได้มีความสำคัญมาเป็นเวลานานจนอาจกล่าวได้ว่า กำเนิดและพัฒนาการของกองทัพได้มีมาพร้อม ๆ ไปกับกำเนิดและการขยายตัวของรัฐและหน้าที่ของรัฐก่อนที่จะมีสถาบันทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย กองทัพจึงเป็นองค์กรซึ่งมีความหมายมีความสำคัญต่อการคงอยู่ของรัฐทั้งในแง่การป้องกันประเทศและการรักษาความสงบภายในที่สำคัญคือ กองทัพเป็นสถาบันสำคัญที่มีไว้เพื่อสนับสนุนอำนาจทางการเมืองควยจึงกล่าวได้ว่า บทบาททางการเมืองของทหารได้มีอยู่ในสังคมไทยมาเป็นเวลานานอย่างต่อเนื่องก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง"
(5 : 425)

ภายหลังที่ก่อการได้เป็นผลสำเร็จเป็นต้นมาทหารก็ได้มีบทบาทและอำนาจทางการเมืองดังเช่นเคย และในขณะที่ระบอบประชาธิปไตยยังมีเสถียรภาพไม่เพียงพอ ทหารก็ยังคงสามารถมีอำนาจทางการเมืองได้ตลอดเวลา แม้ว่าในตอนต้นของการเปลี่ยนแปลงการปกครองฝ่ายพลเรือนจะมีบทบาทสำคัญมากต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ตามที

ผลสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี 2475 นั้น แม้จะเกิดจากความร่วมมือระหว่างกลุ่มข้าราชการพลเรือนและทหารก็จริง แต่สิ่งหนึ่งซึ่งเราจะปฏิเสธไม่ได้ก็คือ ผู้ที่มีบทบาทต่อการก่อตั้งคณะราษฎรในค่านแนวความคิดและอุดมการณ์ตลอดจนเป็น "มันสมอง" ให้แก่คณะราษฎรก็คือ หลวงประดิษฐมนูธรรม (ดร.ปรีดี พนมยงค์) ซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มผู้ก่อการฝ่ายพลเรือน และมีบทบาทสำคัญต่อคณะราษฎรอย่างมากมาย

การต่อสู้ช่วงชิงอำนาจทางการเมืองภายหลังปี พ.ศ. 2475 นั้น เป็นสภาพการณ์ที่สับสนและวุ่นวาย ทั้งนี้เพราะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น การเกิดกบฏวรเดช ความขัดแย้งในเรื่องเค้าโครงเศรษฐกิจ การรัฐประหารโดยพระยาพหลพลพยุหเสนา อันนำมาซึ่งการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของทหาร แต่สิ่งหนึ่งซึ่งปรากฏให้เห็นก็คือ การที่ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นแกนนำของกลุ่มผู้เปลี่ยนแปลงการปกครองปี 2475 ในสายพลเรือน สามารถมีบทบาทในทางการเมืองและช่วงชิงอำนาจกับฝ่ายทหารได้เป็นระยะเวลาถึง 15 ปี (นับแต่ปี 2475- ปี 2490) และในการต่อสู้ช่วงชิงอำนาจในช่วงเวลานี้ท่านเป็นผู้ที่ได้ใช้ยุทธวิธีและวิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้กลไกของรัฐสภาในการโค่นล้มอำนาจของคณะรัฐมนตรีภายใต้การนำของจอมพล ป. พิบูลสงคราม จนสามารถก้าวเข้ามามีอำนาจสูงสุดในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นต้น

การที่ คร.ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายพลเรือนสามารถอยู่ในอำนาจได้ เป็นเวลาดัง 15 ปี ทั้ง ๆ ที่กลุ่มทหารมีอำนาจทางการเมืองอย่างมากที่สุด ทำให้ สภาพเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงสมัยนั้นเป็นการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างกลุ่ม ทหารกับพลเรือน จึงทำให้ที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่าสาเหตุใดที่ทำให้ คร.ปรีดี พนมยงค์ สามารถก้าวเข้ามามีบทบาททางการเมืองนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ถึง ปีพ.ศ. 2490 ได้เป็นผลสำเร็จ และวิธีการที่ใช้ดำเนินการในการต่อสู้นั้นเป็นอย่างไร โดยที่ส่วน ใหญ่มักจะมีผู้สนใจศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับแนวความคิดทางการเมืองของท่าน แต่วิธี การต่อสู้ทางการเมือง เพื่อผลักดันให้แนวความคิดของท่านบรรลุผลสำเร็จออกมาเป็น นโยบายก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และน่าจะถือได้ว่าเป็นภาพของการต่อสู้ ทางการเมืองของชนชั้นนำฝ่ายพลเรือนที่นำศึกษาเป็นอย่างยิ่งช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์ การเมืองไทย นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา

ความสำคัญของปัญหาในเรื่องนี้จึงอยู่ที่การที่จะพยายามอธิบายหรือทำความเข้าใจกับวิธีการต่อสู้ทางการเมืองในทางปฏิบัติของ คร.ปรีดี พนมยงค์ มากกว่าที่จะ ศึกษาในเรื่องของแนวความคิดหรืออุดมการณ์ในทางการเมือง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการต่อสู้ทางการเมืองของ คร.ปรีดี พนมยงค์ มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

1. ศึกษาถึงวิธีการต่อสู้ทางการเมืองอันหมายถึงความถึงตั้งแต่การสร้าง แนวความคิดจนเป็นที่ยอมรับแก่บรรดาผู้นำในคณะราษฎรและวิถีทางทางการเมืองต่าง ๆ ในการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและในฐานะที่เป็นผู้นำฝ่ายพลเรือน ท่านมีวิธีการ หรือแนวทางอย่างไรที่จะรักษาอำนาจเหล่านั้น ทั้งนี้เพราะการที่ผู้นำฝ่ายพลเรือนจะ สามารถก้าวขึ้นมามีบทบาทอย่างโดดเด่นทางการเมือง ภายใต้สภาพที่ฝ่ายทหารเป็น ผู้มีอำนาจทางการเมืองอย่างแท้จริงนั้นเป็นไปได้ยาก

นอกจากนี้ ภายหลังจากที่ท่านได้ถูกผลักดันให้ออกจากวงจรรออำนาจทางการเมือง ในปี พ.ศ. 2476 แล้ว มิได้หมายความว่าท่านจะหยุดความพยายามที่จะต่อสู้ในทางการเมืองต่อไป ซึ่งวิธีการที่ท่านสามารถกลับเข้ามามีบทบาทและอำนาจทางการเมืองอีกครั้งที่ยังคงเป็นสิ่งที่น่าที่จะศึกษาว่ามีสาเหตุและข้อเท็จจริงอย่างไรบ้าง

2. ศึกษาถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านแนวความคิด อุดมการณ์ ตลอดจนสภาพของสังคมในช่วงนั้น เช่น การสร้างอุดมการณ์ชาตินิยม การเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เพื่อค้นหาหรือศึกษาข้อเท็จจริงและพิจารณาว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลกระทบต่อหรือเกี่ยวข้องกับแนวทางการต่อสู้ทางการเมืองของท่านอย่างไร จึงเป็นการที่จะพยายามอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแง่มุมดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. นำเอาแนวความคิดทางทฤษฎีหรือกรอบการศึกษาทางรัฐศาสตร์ ตลอดจนทางสังคมศาสตร์มาเป็นเครื่องมือในการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยดังกล่าว ซึ่งเท่ากับเป็นการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยการนำเอาทฤษฎีหรือแนวความคิดในทางรัฐศาสตร์มาเป็นเครื่องมืออธิบายเพื่อให้เกิดอำนาจในการอธิบายอย่างถูกต้อง

สมมุติฐานในการศึกษา

การต่อสู้ทางการเมืองของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นแบบฉบับของการต่อสู้ทางการเมืองที่ใช้สติปัญญา มีแบบแผนและจังหวะเป็นการต่อสู้ที่ใฝ่แนวคิดทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นสื่อ นำทางการเมืองและก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูงสุดทางการเมืองโดยการอาศัยวิธีการทางรัฐสภาในรูปแบบของการพลิกแพลงสถานการณ์ให้เป็นประโยชน์ ดังมีสมมุติฐานดังนี้

1. การต่อสู้ทางการเมืองเพื่อก้าวเข้าไปมีบทบาททางการเมืองของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้อาศัยพื้นฐานจากการยอมรับในความเป็นชนชั้นกลางที่อุดมไปด้วยความสามารถทางด้านสติปัญญา ตลอดจนการยอมรับจากปัญญาชนเพื่อเป็นการเปิดโอกาสและสร้างเสริมบารมีทางการเมืองของตน

2. คร. ปรีดี ได้ใช้แนวความคิดหรืออุดมการณ์ ชาตินิยม มาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมือง เช่น การมีส่วนร่วมจัดตั้งขบวนการเสรีไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สามารถมีบทบาททางการเมืองเป็นอย่างดี

3. คร.ปรีดี พนมยงค์ ได้นำเอารูปแบบวิธีการประชาธิปไตย เช่น รัฐธรรมนูญ รัฐสภา ตลอดจนนำเอาวิถีทางของกฎหมายมาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองและต่อสู้กับฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองในลักษณะที่เป็นทั้งการเสริมสร้างและรักษาอำนาจทางการเมืองของตนเอง

ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาดังการต่อสู้ทางการเมืองของ คร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นการศึกษาถึงวิธีการต่อสู้ทางการเมือง ตลอดจนการผลักดันแนวความคิดของท่านในช่วงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ส่วนขอบเขตของการศึกษาก็จะเริ่มตั้งแต่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎรในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จนถึงในปี พ.ศ. 2490 ซึ่งเป็นช่วงที่ทหารได้ทำการรัฐประหารในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 อันเป็นการที่ท่านหมดอำนาจทางการเมืองอย่างเป็นทางการลง

ส่วนในเรื่องของอิทธิพลภายนอกประเทศนั้นถึงแม้ในช่วงสมัยดังกล่าวการเมืองไทยได้รับอิทธิพลหรือถูกแทรกแซงจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก เช่น ในระยะสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา แต่การศึกษานี้จะจำกัดกรอบการศึกษาเพียงแค่ว่าปัจจัยในประเทศเท่านั้น เพราะการกระทำใด ๆ หรือปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นแม้ว่าปัจจัยจากต่างประเทศมีผลกระทบบ้างเพียงใด แต่อิทธิพลเหล่านี้ต้องกระทำผ่านผู้นำของไทยอยู่ดี

วิธีการศึกษา

การศึกษาถึงการต่อสู้ทางการเมืองของ คร. ปรีดี พนมยงค์ ในครั้งนี้จะเป็นการศึกษาในแบบวิเคราะห์เชิงคุณภาพ คือ ศึกษาถึงวิธีการและแนวทางในการต่อสู้ทางการเมือง จากข้อเขียนทั้งในเชิงพรรณนาและวิพากษ์วิจารณ์ โดยเป็นการศึกษาวิจัยจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการพยายามเปรียบเทียบและเชื่อมโยงเหตุการณ์ของ คร. ปรีดี พนมยงค์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 - ปี พ.ศ. 2490

การนำเสนอ

การศึกษาจะแบ่งออกเป็นบทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทนำประกอบควย
 - 1.1 สภาพปัญหา (ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา)
 - 1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา
 - 1.3 สมมุติฐานในการศึกษา
 - 1.4 ขอบเขตในการศึกษา
 - 1.5 วิธีการศึกษา
 - 1.6 การนำเสนอ
 - 1.7 ขอบข่ายของทฤษฎีในการศึกษา

2. การใช้ความสามารถอันเป็นที่ยอมรับทางค่านิยมของ คร. ปรีดี ในการสร้างความเชื่อที่ยอมรับในฐานะของปัญญาชนจนสามารถมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นมันสมองของคณะราษฎร และเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานอำนาจในโอกาสต่อมา

3. คร. ปรีดี ไ้ให้นำเอาแนวความคิดหรืออุดมการณ์ชาตินิยมมาใช้ และเป็นปัจจัยที่สนับสนุนในการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมือง ในระยะต่อมาโดยศึกษาว่าท่านทำอะไรและมีวิธีการอย่างไรในการดำเนินการดังกล่าว

4. การต่อสู้ทางการเมืองของท่านกับฝ่ายตรงข้าม (ทางการเมือง) นั้น ได้มีการนำเอารูปแบบและวิธีการประชาธิปไตยมาใช้ เช่น รัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง ตลอดจนวิถีทางของกฎหมาย ซึ่งทำให้ท่านสามารถมีบทบาททางการเมืองในฐานะผู้นำฝ่ายพลเรือนได้เป็นอย่างดี

5. บทสรุป

ขอบข่ายของทฤษฎีในการศึกษา

แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจของชนชั้นนำ

ในทางรัฐศาสตร์นั้นเป็นที่ยอมรับกันไม่น้อยแล้วว่าการเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม (6 : 383 - 400) สิ่งที่มีคุณค่าดังกล่าวอาจหมายถึงสิ่งที่มีคุณค่าทางการเมือง อันได้แก่ การมีส่วนร่วมในอำนาจหรืออำนาจอันชอบธรรม การมีเสรีภาพเป็นต้น สิ่งที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจอันได้แก่ การมีงานทำการมีรายได้และสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม อันได้แก่ การรับบริการด้านการศึกษา การรักษาพยาบาลเป็นต้น โดยในการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีค่าดังกล่าวอาจจะมีลักษณะเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ การจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าที่เป็นทางการได้แก่ การจัดสรรหรือแบ่งปันที่ออกมาในรูปของนโยบายหรือคำสั่งสำหรับการจัดสรรหรือแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าที่ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นทางการก็คือ การที่บุคคลหรือกลุ่มคนนำนโยบายส่วนตัวมาเป็นนโยบายขององค์การหรือของสังคม (7 : 9) การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจะสามารถได้รับแบ่งปันคุณค่ามากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญก็คือ "อำนาจ" ทั้งนี้เพราะอำนาจเกิดจากสมรรถภาพในความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจและมีผลต่อความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ (8 : 460)

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงทำให้เราสามารถที่จะเข้าใจได้ว่า ในการที่คร.. ปรีดี พนมยงค์ จะสามารถผลักดันแนวความคิดหรืออุดมการณ์ของตนให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้นั้น สิ่งหนึ่งที่ท่านจะต้องเกี่ยวข้องกับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ เรื่อง

ของอำนาจ ทั้งนี้เพราะยิ่งท่านสามารถมีอำนาจทางการเมืองมากเท่าใดก็เท่ากับว่า โอกาสที่จะสามารถผลักดันนโยบายหรือแนวความคิดให้บังเกิดผลสำเร็จยิ่ง เป็นสิ่งที่ เกิดขึ้นได้มากเท่านั้น และอำนาจก็ยังคงเป็นสิ่งที่ผู้นำทุก ๆ คนต้องคำนึงถึงและ พยายามสร้างให้เกิดขึ้นให้จงได้

การศึกษาเรื่องของอำนาจนั้นมีแง่มุมที่จำต้องศึกษาคือ

1. พิสัยของอำนาจ (range) อันหมายถึง ชนิดของประเด็นปัญหา ที่พลังของการตัดสินใจส่งผลไปถึง ซึ่งหมายถึงขอบเขตของอำนาจซึ่งบุคคลมีมันสมองเอง

2. ทรัพยากรอำนาจ ซึ่งหมายถึงสิ่งใด ๆ ที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อาจนำมาใช้เพื่อให้เกิดอำนาจขึ้นซึ่งมีหลายลักษณะ คือ

2.1 การเป็นเจ้าของ ได้แก่ การครอบครองปัจจัยที่อาจก่อให้เกิด อำนาจได้ เช่น เงินทอง ความรู้ ความชำนาญบุคคลลักษณะดี เป็นต้น

2.2 การได้ดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์กร เช่น การดำรงตำแหน่งใน กองทัพ เป็นต้น

2.3 การได้รับมอบอำนาจจากผู้อื่น เช่น การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรในรัฐสภา เป็นต้น

2.4 การเป็นเจ้าของขององค์กร เช่น เป็นเจ้าของธนาคาร ห้างร้าน โรงแรม ฯลฯ

3. ความสามารถในการแผ่ขยายอำนาจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมหรือระบบ การเมืองซึ่งถาทรพัพยากรอำนาจขยายตัว อำนาจก็จะขยายตัวตามไปด้วย

4. การกระจายอำนาจ หมายถึง การจัดให้อำนาจแพร่ออกไปสู่มวลชนสมาชิก ของสังคม (8 : 462-463)

ลักษณะที่สำคัญของอำนาจมี (9 : 27-28, 32-33)

1. อำนาจมีอยู่ในความสัมพันธ์ทางสังคม อำนาจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กันทางสังคมเท่านั้น นั่นก็คือที่ใดมีการกระทำทางสังคม (social act) ที่นั่นก็มีการใช้อำนาจเกิดขึ้น
 2. อำนาจทำให้เกิดความต้านทาน (resistance) ในการใช้อำนาจ เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติตามความปรารถนาของผู้ใช้อำนาจนั้นจะต้องมีการต้านทานจิตใจหรือเกิดความตั้งใจอยู่ด้วย การต่อต้านได้เป็นสาเหตุนำไปสู่การควบคุม
 3. ความเป็นไปได้ในการใช้อำนาจ (probability) ก็เป็นส่วนหนึ่งของอำนาจด้วย เพราะการใช้อำนาจไม่จำเป็นต้องเกิดผลเสมอไป แต่การแสดงอาการให้เห็นว่าสามารถใช้อำนาจได้ย่อมมีผลด้วยเช่นกัน
 4. อำนาจเป็นทั้งความจริงและที่คาดหมาย การก่อให้เกิดอำนาจอาจเกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรอำนาจที่มีอยู่จริง เช่น เงิน อาวุธ คำมั่นสัญญา ฯลฯ หรือไม่มีอยู่จริง แต่สามารถทำให้คู่สัมพันธ์เชื่อว่ามิทรัพยากรอำนาจจนเขาทำตามคำสั่งหรือคำร้องขอก็ทำให้เกิดอำนาจขึ้นได้
 5. การบังคับ ก็เป็นอำนาจอย่างหนึ่ง เพราะการบังคับได้แก่ การมีบุคคลผู้ร่วมสัมพันธ์ให้กระทำตามที่ตนปรารถนา เช่นการจ้างงานอย่างหน่วงเหนี่ยวหรือการไต่ถามบังคับ เป็นต้น
 6. ภาวะครอบงำ (dominance) ที่สามารถควบคุมพฤติกรรมผู้อื่นได้ ก็จัดว่าเป็นอำนาจ
 7. ความดึงดูดใจ (attraction) ก็เป็นอำนาจอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากความผูกพันทางจิตใจ ความรักใคร่เอ็นดู ฯลฯ
- ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อเราพูดถึงคำว่า "อำนาจ" ก็มักจะมีการพูดถึงเรื่อง "อำนาจที่ชอบธรรม" กับ "อำนาจบังคับ" ซึ่งมีความแตกต่างกันดังนี้ (8 : 467)

อำนาจที่ชอบธรรมคือ สมรรถภาพการมีอิทธิพลของบุคคลที่ปฏิบัติตามรู้สึกว่าได้ประโยชน์ รู้สึกว่าผู้ครองอำนาจมีสิทธิมีความถูกต้องและรู้สึกว่าอำนาจนั้นมีลักษณะ

เป็นเหตุเป็นผล เช่น การเสียภาษีเงินได้ การส่งบุตรหลานเข้าเรียนในการศึกษาภาคบังคับ ฯลฯ ในทางตรงกันข้ามหากผู้ปฏิบัติตามมีความรู้สึกว่าเขาปฏิบัติตามด้วยการเกิดความสูญเสียและไม่อยากปฏิบัติแต่จำเป็นต้องปฏิบัติตามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เรียกว่า "อำนาจบังคับ" เช่น การถูกบังคับจากอิทธิพลมืด เป็นต้น

การมีอำนาจเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดทั้งในค่านิยม การเมือง และทางค่านิยมทางรัฐศาสตร์ ทั้งนี้เพราะการศึกษาทางรัฐศาสตร์เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของอิทธิพลและผู้มีอิทธิพล (2 : 13) ซึ่งผู้มีอิทธิพลคือผู้ที่ครอบครองสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ เช่น อำนาจ ความยอมรับนับถือ ความนิยมชมชอบ การกินที่อยู่ดี ความมั่นคงในชีวิต และทรัพย์สิน ตลอดจนความชำนาญและความรอบรู้ (10 : 474)

กลุ่มบุคคลหรือบุคคลผู้ซึ่งได้รับการแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่ามากที่สุดก็คือชนชั้นนำ (elite) หรือ ผู้มีอิทธิพล (influential) ซึ่งแนวความคิดเช่นนี้ได้มีนักรัฐศาสตร์หลายท่านที่สนับสนุนแนวความคิดนี้ เช่น เกตาโน มอสกา (Gaetano Mosca) กล่าวว่า "ในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมค่อยพัฒนา หรือพัฒนาแล้ว ก็จะมีปรากฏบุคคลอยู่ 2 ชั้นชั้นคือ ชั้นชนผู้ปกครอง (ชนชั้นนำ) และชั้นชนผู้ถูกปกครอง ซึ่งชั้นปกครองจะมีจำนวนน้อย ในขณะที่ชั้นชนผู้ถูกปกครองจะมีจำนวนมาก (11 : 50)

ความหมายของชนชั้นนำทางการเมือง (Political Elite)

การศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดเรื่องชนชั้นนำนั้นได้มีการศึกษากันอย่างแพร่หลายมาเป็นเวลานานแล้ว โดยที่ได้นักรัฐศาสตร์หลาย ๆ ท่านได้กำหนดและนิยามความหมายของคำว่า "ชนชั้นนำ" ซึ่งส่วนใหญ่ก็มีความหมายที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน โดยมีเนื้อหาสาระที่สำคัญ ๆ ดังที่วิลเฟรโด พาเรโต (Vilfredo Pareto) และเกตาโน มอสกา (Gaetano Mosca) และนักรัฐศาสตร์อีกหลายท่านได้รับการศึกษาเอาไว้คือ วิลเฟรโด พาเรโต (Vilfredo Pareto) ได้ให้ความหมายของชนชั้นนำโดยยึดเอาความสามารถของบุคคลเป็นหลัก โดยเน้นถึงความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์

โดยจะลดหลั่นกันตามลำดับและบุคคลที่มีความสามารถสูงสุดก็จะเป็นชนชั้นนำ (Governing Elite)(12-1422 - 1423)

สำหรับเกตาโน มอสกา (Gaetano Mosca) นั้น ได้ให้ความหมายของชนชั้นนำโดยกล่าวถึงชนชั้นในสังคม โดยพิจารณาว่า ในทุก ๆ สังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมที่ค่อยพัฒนาหรือพัฒนาแล้วก็จะปรากฏบุคคลอยู่ 2 ชั้นชั้นคือ ชนชั้นผู้ปกครอง (ชนชั้นนำ) กับชนชั้นผู้ถูกปกครอง โดยที่ชนชั้นผู้ปกครองจะมีจำนวนน้อยและควบคุมอำนาจต่าง ๆ เอาไว้ ส่วนชนชั้นผู้ถูกปกครองนั้นจะมีจำนวนมากกว่าชนชั้นผู้ปกครอง แต่จะถูกควบคุมและปกครองโดยชนชั้นผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นการควบคุมทางกฎหมาย การตัดสินใจชี้ขาด หรือแม้แต่การอาศัยความรุนแรงที่มีมากหรือน้อยก็ตาม (11 : 50) โดยเขาได้อธิบายที่สาเหตุที่ชนชั้นผู้ปกครอง (ชนชั้นนำ) สามารถมีอิทธิพลเหนือชนชั้นผู้ถูกปกครอง (มวลชน) ว่าเป็นพื้นฐานมาจากอดีตที่ทำให้เป็นเช่นนั้น โดยมีประเด็นสำคัญ ๆ ต่าง ๆ เช่น ชนชั้นผู้ปกครองได้ทำการครอบงำการใช้อำนาจที่มีต่อชนชั้นผู้ถูกปกครองด้วยองค์กรที่มีการจัดระเบียบเป็นอย่างดี โดยที่ชนชั้นผู้ถูกปกครองยังไม่ได้มีการจัดระเบียบองค์กรแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ชนชั้นผู้ถูกปกครองจึงไม่สามารถที่จะต่อต้านหรือต่อสู้กับชนชั้นผู้ปกครองได้และกลุ่มบุคคลเหล่านี้ก็จะดำเนินการเพื่อผลประโยชน์แก่ตนเองและกลุ่มของตนเป็นหลัก (11 : 53)

ยิ่งไปกว่านั้นก็ยังมิได้ให้ความหมายของชนชั้นนำอีกหลายคน เช่น โรเบิร์ต ดี พูทน์ม (Robert D. Putnam) ได้ให้ความหมายของชนชั้นนำโดยไม่พิจารณาถึงขนาด องค์กรประกอบและกฎเกณฑ์ที่ได้จัดตั้งขึ้นในการจัดแบ่งทฤษฎีของชนชั้นนำแต่จะพิจารณาถึงบุคคล (บางคน) ที่มีอำนาจทางการเมืองเหนือบุคคลอื่น โดยถือว่าบุคคลนั้น ๆ เป็นชนชั้นนำ (13 : 5) หรือชนชั้นนำหมายถึงกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจ (14 : 89)

ประเภทของชนชั้นนำทางการเมือง

สำหรับในเรื่องประเภทของชนชั้นนำนั้น วิลเฟรโด พาเรโต (Vilfredo Pareto) ได้แบ่งชนชั้นนำออกเป็น 2 ประเภทคือ ชนชั้นนำที่ทำการปกครอง (A Governing Elite)

ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลซึ่งมีบทบาทโดยตรงหรือโดยอ้อมในการปกครองกับชนชั้นนำที่มิได้มีส่วนร่วมในการปกครอง (Non - Governing Elite) ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลส่วนที่เหลือจากประเภทแรกอีกพวกหนึ่งหรืออาจจะกล่าวได้ว่า เขาได้แบ่งบุคคลในสังคมออกเป็น 2 ชั้นใหญ่ ๆ คือ (12 : 1423-1424)

1. บุคคลที่เป็นชนชั้นผู้ถูกปกครอง (Non- Elite) ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่ไม่ค่อยมีความสำคัญหรือมีส่วนเกี่ยวข้องในการปกครองและบุคคลประเภทนี้จะมีจำนวนมากหรืออีกนัยหนึ่งก็คือมวลชนนั่นเอง

2. บุคคลที่เป็นชนชั้นนำ (The Elite) ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

ก. ชนชั้นนำที่มีส่วนในการปกครอง (A Governing Elite)

ข. ชนชั้นนำที่ไม่มีส่วนในการปกครอง (A Non Governing Elite)

ยิ่งไปกว่านั้น Bottomore ยังได้จำแนกประเภทของชนชั้นนำทางการเมืองออกเป็น 5 ประเภท คือ (15 : 31-32)

ประเภทที่ 1 ชนชั้นนำที่มาจากทางราชวงศ์ (The dynastic elite)

ประเภทที่ 2 ชนชั้นนำที่เป็นชนชั้นกลาง (The Middle class)

ประเภทที่ 3 ชนชั้นนำที่เป็นปัญญาชนปฏิวัติ (The revolutionary intellectual)

ประเภทที่ 4 ชนชั้นนำที่เป็นผู้ปกครองอาณานิคม (The colonial administrator)

ประเภทที่ 5 ชนชั้นนำที่เป็นผู้นำชาตินิยม (The nationalist leader)

ตามคุณลักษณะดังกล่าวของชนชั้นนำที่ได้อธิบายมาแล้วก็พอที่จะพิจารณาได้ว่า คร.ปรีดี นั้นสามารถจัดอยู่ในชนชั้นประเภทที่มีส่วนในการปกครอง (A governing Elite) และยังคงอยู่ในกลุ่มของชนชั้นนำที่ผสมผสานกันระหว่างชนชั้นนำที่มาจากชนชั้นกลางที่เป็นนักปัญญาชนปฏิวัติและยังเป็นชนชั้นนำที่มีความเป็นผู้นำชาตินิยมอีกด้วย

ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าจะนำเอาแนวความคิดของนักรัฐศาสตร์ยุคเก่า ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อศึกษาถึงประเด็นของชนชั้นนำอย่างถ่องแท้แล้วก็จะพบว่าแนวความคิดของแมคเคียเวลลี (Machiavelli) ก็ยังคงเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในสังคมการเมืองในปัจจุบัน กล่าวคือ แมคเคียเวลลี ได้เสนอแนวความคิดสำหรับชนชั้นนำ (ผู้นำ) ในการทำงานที่จะก้าวเข้าไปมีอำนาจและรักษาอำนาจทางการเมืองของตนเอาไว้ให้ได้มากที่สุด ซึ่งในประเด็นดังกล่าวก็น่าจะหมายถึงการบังคับพลิกแพลง (Manipulate) สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของชนชั้นนำเอง โดยกล่าวว่าชนชั้นนำ (ผู้นำ) จะต้องมีความสมบัติพื้นฐานที่สำคัญ ๆ เช่น การมีความสามารถ การมีกำลัง และอำนาจที่เป็นของตนเองโดยที่ความสามารถเหล่านั้นจะต้องประกอบไปด้วย การเป็นผู้นำที่ฉลาดและรอบคอบโดยปฏิบัติหรือดำเนินรอยตามแนวทางของผู้ยิ่งใหญ่หรือมีชื่อเสียงมาก่อน (18 : 19-20) อีกทั้งยังต้องสามารถคาดเดาเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยศึกษาและเปรียบเทียบจากเหตุการณ์ในอดีต (16 : 216-218) โดยจะต้องพิจารณาถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจริงแทนที่จะคิดถึงสิ่งที่ควรที่จะเกิดขึ้นตลอดจนสามารถที่จะตัดสินใจได้ล่วงหน้าล่วงหน้า (16 : 56-57)

ลักษณะของชนชั้นนำ

ความสำคัญของชนชั้นนำนั้นมีมากมายและแทบจะเรียกได้ว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญในการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทางการเมืองทั้งนี้เพราะ "การวิเคราะห์ทางการเมืองไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของการศึกษาวิธีการที่จะรักษาไว้ซึ่งอำนาจหรือการขยายอำนาจเท่านั้น แต่ยังคงโยงใยไปถึงวิธีการที่จะสามารถควบคุมหรือได้รับแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ " (2 : 97) เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงได้มีการกำหนดรูปแบบหรือกำหนดคุณลักษณะของชนชั้นนำดังนี้

1. ทักษะความรู้หรือความชำนาญ (skill) เป็นสิ่งที่สามารถชี้แนะหรือถ่ายทอดกันได้ อันรวมไปถึงเทคนิคในการพลิกแพลง (manipulate) ไม่ว่าจะป็นสัญลักษณ์หรือวิธีการต่าง ๆ อันประกอบไปด้วย

- 1.1 ในค่านการควบคุมและจัดระเบียบในสังคม
 - 1.2 ในค่านการไขความรุนแรง ซึ่งมีความจำเป็นในบางครั้ง
 - 1.3 ในค่านพิธีการ เพื่อสร้างการยอมรับของสมาชิกในสังคมไม่ว่าจะเป็นในค่านพิธีกรรม ทางศาสนา ไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องของการใช้เทคนิคและวิธีการเข้าช่วย
 - 1.4 ในค่านการต่อรอง เช่น ค่านธุรกิจ พิธีการทูต ซึ่งจะสามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมเป็นอย่างมาก
 - 1.5 ในค่านการโฆษณาชวนเชื่อ ทั้งนี้เพื่อรูงใจให้ผู้อื่น ๆ (ผู้อยู่ใต้อการปกครอง) และยอมรับหรือเชื่อตามที่กลุ่มคนต้องการ
 - 1.6 ในค่านมนุษยสัมพันธ์
 - 1.7 ในค่านสติปัญญา ซึ่งจะก่อให้เกิดแนวความคิดหรือวิธีการใหม่ ๆ
- ขึ้น (2 : 97,101,102)

2. ชั้น (class)

โดยขอเท็จจริงแล้ว ชั้นเป็นตัวแทนของกลุ่มสังคมซึ่งมีความคล้ายคลึงกันในด้านหน้าที่ สถานภาพและพฤติกรรม ดังนั้นชั้นจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของชนชั้นนำทางการเมืองในแต่ละสังคมว่าจะไปในทิศทางใด และชนชั้นใดจะเป็นชนชั้นนำ (2 : 113-130)

3. บุคลิกภาพ (personality)

บุคลิกภาพของบุคคลนั้นจะเป็นเครื่องชี้หรือเป็นตัวกำหนดว่าชนชั้นนำจะมีลักษณะเช่นใด ทั้งนี้เพราะการที่เราสามารถเข้าใจถึงบุคลิกภาพของผู้นำในชนชั้นนำก็จะทำให้เราสามารถเข้าใจหรือมองเห็นว่าชนชั้นนำจะมีลักษณะเป็นเช่นใด (2 : 131-147)

4. ทศนคติ (attitudes)

ทศนคติ จะเป็นพื้นฐานที่อาจนำไปสู่ความสำเร็จในการเป็นชนชั้นนำและเป็นแนวทางในการปฏิบัติของชนชั้นนำ เช่น เรื่องความจงรักภักดี การรักบ้านเกิด

เมืองนอน หรือแนวความคิดชาตินิยม ฯลฯ (2 : 148-160)

2. วิธีการในการดำเนินการของชนชั้นนำประกอบไปด้วย

1. ความสามารถในการพลิกแพลง (manipulate) ในส่วนที่เกี่ยวกับการสัญลักษณ์ ซึ่งหมายถึง การสร้างและพยายามที่จะรักษาไว้ซึ่งสิ่งที่เป็นจุดหมายร่วมหรืออุดมการณ์ของชาติ อันเป็นสัญลักษณ์ทางการเมือง และเมื่อชนชั้นนำสามารถสร้างสัญลักษณ์เพื่อให้สังคมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยแล้วก็เกี่ยวกับการที่ชนชั้นนำสามารถสร้างความชอบธรรมในการปกครอง (2 : 31-45)

2. ความสามารถในการควบคุมและการใช้ความรุนแรง (violence) ซึ่งหมายถึงการที่ชนชั้นนำจะต้องมีความสามารถในการใช้และควบคุมความรุนแรงเป็นอย่างดี โดยมีเครื่องมือบางอย่าง เช่น กำลัทธิทหารเพื่อสนับสนุน การใช้ความรุนแรงยังรวมไปถึงการทำลายล้าง โดยอาจจะปรากฏออกมาในรูปของการปฏิวัติรัฐประหาร การลอบสังหาร ซึ่งมีความจำเป็นในบางครั้ง และชนชั้นนำจะต้องเข้าใจถึงรูปแบบและวิธีการ ตลอดจนสามารถควบคุมสถานการณ์ของการใช้ความรุนแรงเอาไว้ให้เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายของตนให้มากที่สุด และอาจจะต้องผสมผสานการปฏิบัติอย่างอื่น เช่น การโฆษณาชวนเชื่อและเผยแพร่ข่าวสาร ฯลฯ (2 : 46-61)

3. ความสามารถในการดำเนินการเกี่ยวกับสินค้า (goods)

เรื่องของสินค้านั้นเป็นเรื่องของการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งชนชั้นนำจะต้องดำเนินการขึ้นการกระจายสินค้ากันต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องอุปโภคให้แก่มวลชนโดยทั่วหน้า ไม่ว่าจะเป็นในรูปของการปันส่วน (rationing) และการดำเนินการด้านมาตรการเกี่ยวกับราคา (pricing) ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับกลไกของตลาด ซึ่งอาจจะมิมีแนวทางในการปฏิบัติต่าง ๆ เช่น การประกันราคา การกำหนดราคา การจัดตั้งสหกรณ์ ฯลฯ (1 : 61-79)

ในประเด็นนี้จะสามารถเป็นได้ทั้งเครื่องสร้างความชอบธรรมและเป็นเครื่องสันคลอนฐานะของชนชั้นนำได้เป็นอย่างดี

4. ความสามารถในการควบคุมแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ (practices)

ในที่นี้ก็คือกระบวนการที่ชนชั้นนำจะต้องเกี่ยวพันตั้งแต่การสรรหา
ชนชั้นนำและการเรียนรู้ และยังหมายความรวมถึงวิธีการอื่น ๆ ที่จะสร้างเสริมหรือ
ลดอำนาจของชนชั้นนำได้ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการทางนิติบัญญัติ และทางกฎหมาย
ปัญหาต่าง ๆ เช่น ความล้าสมัย หรือไร้ประสิทธิภาพของกฎหมาย ความไร้
ประสิทธิภาพของฝ่ายบริหาร ความยากจน ความเคียดแค้นต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ชนชั้น
นำจะต้องหามาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขโดยออกกฎหมายเพื่อป้องกันการ
ผูกขาด รักษาความสงบเรียบร้อย ฯลฯ

ความสามารถในด้านนี้จัดได้ว่าเป็นภาพพจน์ที่จะสะท้อนให้เห็น
ถึงความสามารถและบทบาทของชนชั้นนำ ในการที่จะสามารถแก้ไขหรือผ่อนคลายน
ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งถ้าชนชั้นนำสามารถควบคุมได้ก็จะเป็นปัจจัยที่จะสร้างความชอบธรรม
และความจงรักภักดีของประชาชน ในทางตรงกันข้ามถ้าชนชั้นนำไม่สามารถแก้ไขสิ่ง
เหล่านี้ได้ก็จะเป็นปัจจัยที่สั่นคลอนสถานภาพของชนชั้นนำได้เป็นอย่างดี

รูปแบบวิธีการใช้อำนาจ (อิทธิพล) แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ (15 : 42-43)

รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบวิธีการใช้อำนาจอิทธิพลในรูปแบบของการชักชวน (persuasion)
รูปแบบนี้เกิดเมื่อฝ่ายหนึ่งใช้อำนาจ (อิทธิพล) ต่ออีกฝ่ายหนึ่งโดยที่ฝ่าย
แรกไม่ได้ให้คำมั่นสัญญาหรืออยู่ใต้อุปการะว่าจะมีการให้รางวัลหรือ
มีการลงโทษ การชักชวนอาจปรากฏในรูปของ

- 1.1 การคาดหวัง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลโดยทั่วไปอาจจะได้รับอิทธิพล
จากการคาดหวังโดยเฉพาะ การคาดหวังที่ให้มีการประพฤติ
ตามระเบียบแบบแผนที่ได้กำหนดขึ้นมา การคาดหวังที่หากได้
รับการประพฤติปฏิบัติความมากขึ้น ๆ อาจจะพัฒนาเป็นข้อเสนอได้
- 1.2 ข้อเสนอ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการใช้อำนาจ (อิทธิพล) ใน
รูปของการชักชวนที่มีจุดมุ่งหมาย ให้บุคคลประพฤติปฏิบัติความ

โดยทั่วไป การประพฤติกฎีการจะมีมากขึ้นกับข้อเสนอก้าวว่ามีลักษณะ
อย่างไร

- 1.3 การให้ข่าวสารข้อมูล เป็นรูปของการใช้อำนาจอิทธิพลใน
รูปของการชักชวนนี้มีอิทธิพลต่อบุคคล กลุ่มบุคคล องค์การ
สถาบันอีกรูปแบบซึ่งใช้กันมากในทางการเมืองที่การต่อสู้
เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจผลประโยชน์ดำเนินไปอย่างเข้มข้น
มีลักษณะของการชักจูงในรูปที่ต่ำกว่าข้อมูลข่าวสารที่ให้อำนาจ
ประโยชน์ในทางการเมืองแก่ผู้ได้รับแล้ว การได้รับข้อมูล
สม่ำเสมอเกิดผลดีทางการเมืองแก่ผู้นั้น ดังนั้นการให้
ข่าวสารข้อมูลจึงเป็นเครื่องมือในการชักจูงอย่างหนึ่ง
- 1.4 การโฆษณาชวนเชื่อ เป็นรูปแบบของการใช้อำนาจอิทธิพล
ในรูปแบบของการชักชวนที่มีประสิทธิภาพมากกว่ารูปแบบอื่น

รูปแบบที่ 2 เป็นรูปแบบวิธีการใช้อำนาจ (อิทธิพล) ในรูปแบบของการใช้
ความกดดัน (pressure) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายแรกใช้อิทธิพล
ต่อฝ่ายหลังแล้ว ฝ่ายแรกพยายามให้ฝ่ายหลังยอมรับแนวทาง
การประพฤติกฎีการที่พึงปรารถนา โดยฝ่ายแรกได้สัญญาว่าจะมี
การให้รางวัล กรณีที่ยอมรับแนวทางหรือขู่เชิญคุกคามว่าจะมี
การลงโทษ หากไม่ปฏิบัติตามรูปแบบ อันได้แก่

- 2.1 การใช้กำลัง เป็นรูปแบบของการใช้อำนาจ (อิทธิพล) ในรูปของ
การใช้ความกดดันที่แรงที่สุด
- 2.2 การออกคำสั่ง เป็นรูปแบบที่มีข้อจำกัดมาก เพราะจะต้องมี
อำนาจอันชอบธรรมในการออกคำสั่ง เพราะบุคคลที่ใช้อำนาจ
ที่ชอบธรรม เพราะถ้าหากไม่ชอบธรรมแล้วการที่จะให้บุคคล
กลุ่มบุคคลปฏิบัติตามจึงเป็นเรื่องคาดหวังได้ยาก
- 2.3 การสร้างสถานการณ์ ซึ่งจะนำมาใช้ในกรณีที่ต้องการสร้าง
สถานการณ์ให้อีกฝ่ายยอมรับว่าเหตุการณ์ขณะนั้นเลวร้ายและ
ผู้สร้างสถานการณ์ได้คาดการณ์เอาไว้แล้วว่าการนำวิธีการนี้มา
ใช้จะบรรลุผล

2.4 การต่อรอง มีลักษณะยืดหยุ่นและเป็นที่ยอมรับมาก ซึ่งสามารถหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง ความรุนแรง ฯลฯ

ยิ่งไปกว่านั้นความชอบธรรมก็เป็นรากฐานสำคัญอย่างหนึ่งของการมีอำนาจในการปกครองซึ่งผู้ปกครองใช้อำนาจสิทธิอันชอบธรรมที่จะปกครองและผู้ถูกปกครองยอมรับสิทธิดังกล่าว โดยได้มีการแบ่งความชอบธรรมในการปกครองตามลักษณะแห่งอำนาจของผู้ปกครองเป็น 3 รูปแบบ คือ (17 : 70)

1. ความชอบธรรมในการปกครองที่ยึดหลักประเพณี เช่น สถาบันกษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย
2. ความชอบธรรมในการปกครองที่เชื่อถือในคุณสมบัติพิเศษส่วนตัวกับลักษณะการปกครองของผู้นำที่บุคคลเห็นว่าน่าเลื่อมใส น่าเกรงขาม หรือน่าเชื่อถือ ฯลฯ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงได้
3. ความชอบธรรมในการปกครองที่ยึดหลักกฎหมาย เช่น การยอมรับในบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญกฎหมาย ฯลฯ โดยถือว่าการกระทำใด ๆ ก็ตามที่ถูกต้องตามกฎหมายเป็นสิ่งที่ชอบธรรม

ดังนั้นในกรณีของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ จึงสามารถที่จะจัดอยู่ในชนชั้นใดที่มีความชอบธรรมในการปกครองประเทศในลักษณะของการผสมผสานกันระหว่างหลักเกณฑ์ในข้อ 2 และข้อ 3

จากการที่ได้ทำการศึกษาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจของชนชั้นนำนั้นได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจกับชนชั้นนำที่จะต้องอยู่ในสังคมการเมืองอย่างชัดเจน กล่าวคือ ยิ่งชนชั้นนำสามารถควบคุมหรือรวบรวมอำนาจเอาไว้ได้มากมายเท่าใดชนชั้นนำเหล่านั้นก็จะสามารถทำการปกครองสังคมหรือรัฐได้อย่างเต็มที่ และในทางตรงกันข้ามในกรณีของผู้ที่คงการที่จะก้าวเข้ามาอยู่ในฐานะของชนชั้นนำก็ย่อมจะต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องของอำนาจอย่างปฏิเสธไม่ได้

ยิ่งไปกว่านั้น ชนชั้นนำจะต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มแรกของการเริ่มต้นในการก้าวเข้าไปมีบทบาทหรืออำนาจทางการเมือง (ในฐานะของชนชั้นนำ)

รวมไปถึง การขยายนิสัยของอำนาจให้มีขอบเขตมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะยิ่งชนชั้นนำสามารถขยายนิสัยอำนาจของตนได้มากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งเท่ากับฐานะและความมั่นคงของชนชั้นนำนั้น ๆ ยิ่งมีมากขึ้นตามลำดับ ตลอดจนการรักษอำนาจและสถานภาพของความเป็นชนชั้นนำเอาไว้ให้ได้ ซึ่งสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ก็คือ เรื่องของการบังคับพลิกแพลง (manipulate) ทรัพยากรทางการเมืองในค่านต่าง ๆ อันเป็นสิ่งที่ชนชั้นนำจะต้องให้ความสำคัญและเข้าใจอย่างถูกต้อง และยิ่งชนชั้นนำคนใดที่มีความสามารถในการบังคับพลิกแพลงมากก็ยิ่งเท่ากับ เป็นการเปิดโอกาสในการก้าวไปสู่ความเป็นแกนนำในหมู่บรรดาชนชั้นนำด้วยกันเอง

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเมืองนั้นถูกปกครองโดยชนชั้นนำมาตลอดนับแต่สถาบันกษัตริย์และเรื่อยมาจนถึงภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี 2475 อำนาจก็ได้เปลี่ยนมาอยู่ในมือของชนชั้นนำกลุ่มใหม่ คือ คณะราษฎร (กลุ่มข้าราชการ) และได้ทำการบังคับพลิกแพลง (manipulate) โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสร้างสัญลักษณ์ของประชาธิปไตย อันได้แก่ รัฐบาลเพื่อที่จะลิดพระราชมารชอาณาจักรของสถาบันกษัตริย์ ตลอดจนการนำเอาวิธีการประชาธิปไตยมาใช้ ฯลฯ

กลุ่มชนชั้นนำดังกล่าวภายหลังสามารถเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นผลสำเร็จก็ได้เกิดการแตกแยกกันในด้านแนวความคิดและวิธีการในการปกครองประเทศ หรือแตกต่างกันในด้านวิธีการในการบังคับควบคุมการเมือง เพื่อที่จะสร้างไว้ซึ่งความเป็นชนชั้นนำของตน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดการช่วงชิงความเป็นผู้นำในบรรดาชนชั้นนำที่เห็นเด่นชัดอยู่ 2 ชั่วอำนาจคือ จอมพล ป. พิบูลสงคราม และ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งโดยต่างก็ใช้แนวทางและวิธีการที่แตกต่างกันเพื่อต่อสู้ช่วงชิงความได้เปรียบทางการเมืองของแต่ละฝ่าย

วิธีการที่ ดร.ปรีดี พนมยงค์ นำเอามาใช้นั้นก็มากมายหลายประการนับตั้งแต่การใช้วิธีการทางประชาธิปไตย เช่น รัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง การเลือกตั้ง ฯลฯ เพื่อที่จะต่อสู้กับกลุ่มชนชั้นนำอีกกลุ่มภายใต้การนำของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งใช้ความได้เปรียบทางทหารในการก้าวขึ้นสู่ความเป็นผู้นำ แต่ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ก็สามารถที่จะต่อสู้ในทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองไทย

ที่น่าสนใจยิ่งที่เกิ^๑ก^๒ข^๓วของอ^๔า^๕น^๖า^๗จ^๘ขึ้น^๙ภายใน^{๑๐}กลุ่ม^{๑๑}ชน^{๑๒}ชั้น^{๑๓}นำ^{๑๔}ซึ่ง^{๑๕} ก็^{๑๖}คือ^{๑๗}ค^{๑๘}ณะ^{๑๙}ร^{๒๐}า^{๒๑}ษ^{๒๒}ฏ^{๒๓}ร^{๒๔}น^{๒๕}ั้น^{๒๖}เ^{๒๗}อง

อย่างไร^๑ก็^๒ดี^๓ การ^๔ศึกษา^๕ใน^๖ครั^๗ง^๘นี้^๙ม^{๑๐}ุ่ง^{๑๑}เน^{๑๒}น^{๑๓}ที่^{๑๔}จะ^{๑๕}ศึกษา^{๑๖}วิธี^{๑๗}การ^{๑๘}ใน^{๑๙}การ^{๒๐}ค^{๒๑}อ^{๒๒}สู^{๒๓}ห^{๒๔}าง^{๒๕}
การ^{๒๖}เมือง^{๒๗}ของ^{๒๘} คร.ปริ^{๒๙}ตี^{๓๐} และ^{๓๑}เพื่อ^{๓๒}ที่^{๓๓}จะ^{๓๔}ให้^{๓๕}การ^{๓๖}ศึกษา^{๓๗}ใน^{๓๘}แต่ละ^{๓๙}วิธี^{๔๐} (แต่ละ^{๔๑}บ^{๔๒}ท^{๔๓}) มี^{๔๔}ความ^{๔๕}
ชัดเจน^{๔๖} จึง^{๔๗}จะ^{๔๘}ต้อง^{๔๙}ศึกษา^{๕๐}ถึง^{๕๑}วิ^{๕๒}วัฒ^{๕๓}นาการ^{๕๔}ของ^{๕๕}วิธี^{๕๖}การ^{๕๗}ใน^{๕๘}แต่ละ^{๕๙}วิธี^{๖๐}ว่า^{๖๑}มี^{๖๒}ลักษณะ^{๖๓}และ^{๖๔}ความ^{๖๕}เป็น^{๖๖}
มา^{๖๗}อย่าง^{๖๘}ใด^{๖๙} ดัง^{๗๐}เช่น^{๗๑} การ^{๗๒}ศึกษา^{๗๓}ใน^{๗๔}บ^{๗๕}ท^{๗๖}ที่^{๗๗} 4^{๗๘} ที่^{๗๙}ศึกษา^{๘๐}ย้อน^{๘๑}ไป^{๘๒}ถึง^{๘๓}ยุค^{๘๔}แรก^{๘๕}ที่^{๘๖} คร.ปริ^{๘๗}ตี^{๘๘}
เริ่ม^{๘๙}มี^{๙๐}บ^{๙๑}ท^{๙๒}บาท^{๙๓}และ^{๙๔}อ^{๙๕}า^{๙๖}น^{๙๗}า^{๙๘}จ^{๙๙}ใน^{๑๐๐}ร^{๑๐๑}ฐ^{๑๐๒}า^{๑๐๓}นะ^{๑๐๔}ส^{๑๐๕}มา^{๑๐๖}ชิก^{๑๐๗}ของ^{๑๐๘}ค^{๑๐๙}ณะ^{๑๑๐}ร^{๑๑๑}า^{๑๑๒}ษ^{๑๑๓}ฏ^{๑๑๔}ร^{๑๑๕}
ทั้ง^{๑๑๖}นี้^{๑๑๗}ก็^{๑๑๘}เพราะ^{๑๑๙}แม้^{๑๒๐}ว่า^{๑๒๑} คร.ปริ^{๑๒๒}ตี^{๑๒๓}
จะ^{๑๒๔}ยัง^{๑๒๕}ไม่^{๑๒๖}ได้^{๑๒๗}มี^{๑๒๘}อ^{๑๒๙}า^{๑๓๐}น^{๑๓๑}า^{๑๓๒}จ^{๑๓๓}ทาง^{๑๓๔}การ^{๑๓๕}เมือง^{๑๓๖}อย่าง^{๑๓๗}แท้จริง^{๑๓๘}แต่^{๑๓๙}ก็^{๑๔๐}กล่าว^{๑๔๑}ได้^{๑๔๒}ว่า^{๑๔๓} คร.ปริ^{๑๔๔}ตี^{๑๔๕}
ได้^{๑๔๖}รับ^{๑๔๗}
ประ^{๑๔๘}โย^{๑๔๙}ชน^{๑๕๐}จาก^{๑๕๑}วิธี^{๑๕๒}การ^{๑๕๓}ค^{๑๕๔}ง^{๑๕๕}กล่าว^{๑๕๖}และ^{๑๕๗}ก็^{๑๕๘}เท่า^{๑๕๙}กับ^{๑๖๐}เป็น^{๑๖๑}การ^{๑๖๒}สั่ง^{๑๖๓}สม^{๑๖๔}และ^{๑๖๕}เส^{๑๖๖}ริ^{๑๖๗}ม^{๑๖๘}สร้าง^{๑๖๙}บ^{๑๗๐}าร^{๑๗๑}มี^{๑๗๒}และ^{๑๗๓}อ^{๑๗๔}า^{๑๗๕}น^{๑๗๖}
ทาง^{๑๗๗}การ^{๑๗๘}เมือง^{๑๗๙}เป็น^{๑๘๐}อย่าง^{๑๘๑}ดี^{๑๘๒} (กล่าว^{๑๘๓}คือ^{๑๘๔}เป็น^{๑๘๕}การ^{๑๘๖}ศึกษา^{๑๘๗}ตั้งแต่^{๑๘๘}ปี^{๑๘๙} พ.ศ. 2475-2490)

ใน^๑กรณี^๒เ^๓ก^๔ียว^๕กัน^๖ใน^๗บ^๘ท^๙ที่^{๑๐} 2^{๑๑} ที่^{๑๒}ศึกษา^{๑๓}ถึง^{๑๔}แนว^{๑๕}ความ^{๑๖}คิด^{๑๗}หรือ^{๑๘}อ^{๑๙}ุ^{๒๐}การ^{๒๑}ณ์^{๒๒}ชา^{๒๓}ติ^{๒๔}นิ^{๒๕}ย^{๒๖}ม^{๒๗}ัน^{๒๘}
จะ^{๒๙}พบ^{๓๐}ว่า^{๓๑}แนว^{๓๒}ความ^{๓๓}คิด^{๓๔}ค^{๓๕}ง^{๓๖}กล่าว^{๓๗}มี^{๓๘}วิ^{๓๙}วัฒ^{๔๐}นาการ^{๔๑}มา^{๔๒}ก่อน^{๔๓}ที่^{๔๔}จะ^{๔๕}เกิด^{๔๖}สง^{๔๗}คร^{๔๘}า^{๔๙}ม^{๕๐}โลก^{๕๑}ครั^{๕๒}ง^{๕๓}ที่^{๕๔} 2^{๕๕} ค^{๕๖}ว^{๕๗}
เหตุ^{๕๘}นี้^{๕๙}จึง^{๖๐}ทำ^{๖๑}ให้^{๖๒}ต้อง^{๖๓}ศึกษา^{๖๔}ย้อน^{๖๕}หลัง^{๖๖} ไป^{๖๗}ถึง^{๖๘}ความ^{๖๙}เป็น^{๗๐}มา^{๗๑}ของ^{๗๒}แนว^{๗๓}ความ^{๗๔}คิด^{๗๕}ค^{๗๖}ง^{๗๗}กล่าว^{๗๘}ค^{๗๙}ง^{๘๐}จะ^{๘๑}ได้^{๘๒}
กล่าว^{๘๓}ใน^{๘๔}โอกาส^{๘๕}ต่อไป.